

نازه های میراث مکتوب

الف) انتشارات میراثبان از مجموعه کارنامه دانشوران ایران و اسلام منتشر می کند:

۱. سرگذشت جانشینان تیمور

تاریخ روضة الصفا یکی از مشهورترین و مفصل ترین تواریخ فارسی دوره تیموری به شمار می رود. این کتاب تلخیص و بازنویسی بخشی از کتاب تاریخ روضة الصفا اثر محمد بن خاوند شاه بن محمود، معروف به میرخواند است.

این مجموعه عظیم مشتمل بر یک مقدمه، هفت قسم و یک خاتمه تألیف شده است. سبک و انشای کتاب منشیانه و متکلف است و از تشبیهات، استعاره، آیات، احادیث، امثال و حکم و اشعار به وفور در تألیف آن استفاده شده است. این کتاب در سال ۱۳۸۰ به تصحیح و تحشیه جمشید کیان فر در ۱۵ جلد توسط انتشارات اساطیر به چاپ رسیده است و ملخص حاضر تنها بخشی از این اثر حجیم و متکلف را به زبان ساده بازنویسی و در ۱۵۶ صفحه گردآوری شده است. بخش منتخب در بر دارنده لشگر کشی ها، جنگ ها و حوادث بعد از مرگ تیمور تا پایان سرنوشت سلطان حسین بایقرا و منازعات میان جانشینان تیمور و ترکمانان آق قویونلو بر سر استیلای قلمرو تیمور گورکانی می باشد. فرزاد زیباپور، کارشناس ارشد تاریخ، این متن را برای

نسل جوان ساده سازی و بازنویسی کرده است.

۲. سرگذشت ساسانیان

این کتاب تلخیصی است از کتاب اخبار الطوال اثر ابوحنیفه احمد بن داوود و نند دینوری. وی از مورخان ایرانی قرن سوم می باشد. وی سفرهای گوناگون به نواحی مختلف برای کسب دانش های بسیار در عرصه های گسترده پرداخته است. از دینوری، حدود ۲۵ عنوان کتاب نام برده شده است. کتاب اخبار الطوال، تاریخی عمومی در یک جلد به زبان عربی بوده که به فارسی هم ترجمه شده و حاوی وقایع تاریخی از خلقت آدم (ع) تا زمان مؤلف به روشی پیوسته و مرتبط، با استفاده از منابعی منحصر به فرد می باشد.

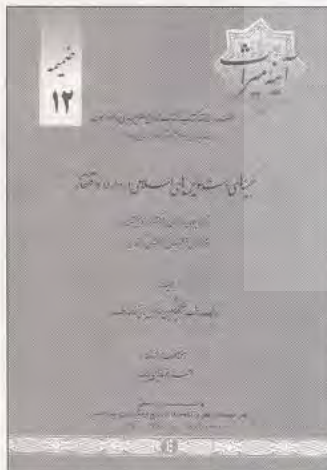
بخش ساسانیان این کتاب برای همه علاقمندان به تاریخ ایران باستان بسیار مفید و جالب است؛ خاصه که مؤلف از رساله پهلوی بهرام چوبین نامک که امروزه مفقود می باشد، به نحو مطلوبی در کنار خدای نامک پهلوی و دیگر منابع استفاده کرده است.

این اثر به کوشش دکتر میترا مهرآبادی در دست چاپ است.

ب) میراث مکتوب منتشر کرد:

۱. گنجینه های دست نویس های اسلامی در ورا رود و قفقاز

اولین قدم برای شناسایی دستنویس های اسلامی، شناسایی گنجینه هایی است که این دستنویس ها در آنها نگهداری می شود. سال ها پیش مؤسسه الفرقان (لندن) طرحی را برای شناسایی این گنجینه ها آغاز کرد که حاصل کار، تحت عنوان

World Survey of Islamic Manuscripts (بررسی جهانی دستنویس های اسلامی) در چهار جلد از سال ۱۹۹۲ تا ۱۹۹۴ به زبان انگلیسی منتشر شد و ترجمه عربی آن در پنج جلد به تدریج از سال ۱۹۹۷ میلادی منتشر شد. با توجه به اهمیت شناسایی مجموعه های داخل کشور، بخش مربوط به ایران از اثر فوق به همت آقای احمدرضا

ریسه به پایان رسیده و به خواست خدا به زودی شاهد انشار بخش شبه قاره و ترکیه آن خواهیم بود.

۲. سفرنامه گوهر مقصود (خاطرات سیاسی و اجتماعی دوره استبداد صغیر) / تألیف آقا سید مصطفی

تهرانی (میرخانی)، به کوشش زهرا میرخانی
سید مصطفی تهرانی (میرخانی) از جمله عالمان دینی و فعالان سیاسی و نماینده مجلس شورای ملی در دوره اول بود. ایشان، پس از انحلال مجلس به فعالیت‌های تجاری روی آورده و در مسیر پیشرفت و تمدن ایران گام زد.

وی پس از به توپ بسته شدن مجلس و مدتی اختفا برای آنکه به دست عمال حکومت نیفتد، به مشهد گریخت. گوهر مقصود شرح کامل سفر سید مصطفی تهرانی به مشهد و زیارت مرقد امام رضا (ع) است.

در این سفرنامه از مسائل اجتماعی، سیاسی، موضوعات روز و تاریخ باستان سخن رفته و از بیداد و برانگیخته شدن تجدد خواهی انتقاد شده است. گوهر مقصود در مجموع نمونه‌ای جامع از مختصات زبانی و فکری ادبیات مشروطه را ارائه می‌دهد.

این اثر در سال ۱۳۸۱ از سوی مرکز پژوهشی میراث مکتوب به چاپ رسید، که با اقبال خوبی مواجه شد. امسال این اثر به چاپ دوم رسید که در این چاپ نمایه‌هایی بر کتاب افزوده شده است.

۳. قطف الزهور فی تاریخ الدهور / یوحنا افندی

ابکاریوس، با ترجمه ملک الشعراء بهار و به کوشش علی میرانصاری، مترجم کتاب، محمد تقی ملک الشعراء بهار، ادیب، شاعر، روزنامه‌نویس و سیاستمدار ایران، آثار بسیاری در قالب نظم و نثر از خود باقی گذاشته است؛ در این میان آنچه جای خالی‌اش احساس می‌شد، فقدان نمونه نثر ترجمه‌ای بهار بود که با در اختیار نهادن این ترجمه از جانب دختر ایشان، خانم چهارزاد بهار و به همت مرکز پژوهشی میراث مکتوب، مجموعه آثار منشور وی در همه

رحیمی ریسه به فارسی ترجمه شده و با تصحیحات و افزوده‌هایی در سال ۱۳۷۹ خورشیدی منتشر شد؛ اما از سویی می‌دانیم که بسیاری از آثار و دستنویس‌های مرتبط با فرهنگ ایران و اسلام در کشورهای مختلف پراکنده است، از اینرو لازم است که این مجموعه‌ها نیز به پژوهشگران ایرانی معرفی شود. در پیگیری این هدف بخش آلمان مجموعه در سال ۱۳۸۳ خورشیدی در مجموعه نسخه‌پژوهی (نسخه‌پژوهی، به کوشش ابوالفضل حافظیان بابل، موسسه اطلاع رسانی اسلامی مرجع، قم، ۱۳۸۳) منتشر شد و اکنون بخش ورارود و قفقاز آن از سوی مرکز پژوهشی میراث مکتوب، به عنوان ضمیمه دوازدهم نشریه آینه میراث، منتشر شده است.

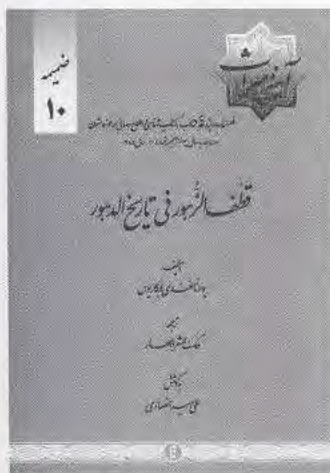
این بخش که به معرفی مجموعه‌های موجود در کشورهای آذربایجان، ارمنستان، ازبکستان، تاجیکستان، ترکمنستان، قرقیزستان، قزاقستان و گرجستان اختصاص یافته، به مناسبت «سینار بین‌المللی نقش نسخه‌های خطی و کتابخانه‌ها در تاریخ فرهنگ ایران و ماوراءالنهر» منتشر شده است.

ساختار تدوین کتاب بدینگونه است که ذیل نام کشورها (در اثر حاضر ۸ کشور)، نام شهرهای آن و ذیل هر شهر تمامی مجموعه‌ها (اعم از کتابخانه، موزه و...) همگی به ترتیب الفبایی ذکر شده است. ذیل هر مجموعه نیز اطلاعاتی از قبیل نشانی، تلفن، سال تأسیس، شمار نسخه‌ها، وضعیت مجموعه، فهرس منتشر شده یا در دست انتشار و اطلاعاتی از این دست آمده است.

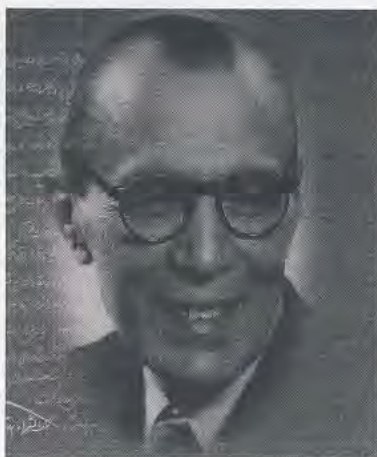
با توجه به اینکه بیش از چهارده سال از انتشار جلد اول World Survey of Islamic Manuscripts می‌گذرد، مشخص است که بسیاری از اطلاعات مجموعه‌ها تغییر کرده و نیاز به بازبینی مجدد دارد. برای نمونه پس از چاپ اثر مذکور، تعداد زیادی فهرست از مجموعه‌ها منتشر شده که باید به آن وارد شود. به همین دلیل در ترجمه فارسی بازبینی مجددی روی اطلاعات شده.

براساس مجموعه فوق، در هشت کشور فوق ۲۲ شهر دارای مجموعه دستنویس‌های اسلامی است که شمار این مجموعه‌ها ۵۲ کتابخانه است. اطلاعات موجود نشان می‌دهد که بیش از ۸۰۰۰۰ دستنویس در این کشورها نگهداری می‌شود که برای آنها ۱۰۶ عنوان فهرست (در ۱۲۷ جلد) منتشر شده است.

گفتنی است که کار ترجمه و بازبینی تمام مجموعه بررسی جهانی دستنویس‌های اسلامی توسط آقای رحیمی

یک از بخش‌های آن به یکی از پنج قاره جهان اختصاص یافته است؛ بخش اول بررسی قاره آسیا، دوم آفریقا، سوم اروپا، چهارم آمریکا و پنجم استرالیا را به خود اختصاص داده است. این کتاب نخستین بار در سال ۱۸۷۳ در بیروت در ۷۱۷ صفحه به چاپ رسید و پس از آن دست کم پنج بار تجدید چاپ شد.

مؤلف این اثر یوحنا افندی ابکاریوس، ادیب و تاریخ‌دان سده نوزدهم لبنان است که علاوه بر تجارت، مدتی نیز به عنوان مترجم کنسولگری انگلیس در بیروت به کار مشغول بوده است. وی در سال ۱۸۸۹ در لبنان درگذشته است. در این اثر پس از ترجمه، قطف الزهور صفحات آغازین و پایانی دستنویس بهار به اضافه نقاشی‌های وی که از روی تصاویر اصل کتاب ترسیم گردیده درج شده است.

زمینه‌ها کامل شد و راه برای تحقیقی جامع جهت بررسی وجوه مختلف نثر بهار گشوده گشت.

مرحوم بهار در سال ۱۳۳۴ ق / ۱۲۹۴ ش، هنگام تبعید و اقامتش در بجنورد، فصولی از بخش اول چاپ پنجم این کتاب را با مقدمه‌ای به قلم خویش درباره مبداء تاریخ، از عربی به فارسی ترجمه کرده است. از این رو نظر بهار در ترجمه این کتاب، معطوف به قاره آسیا در محدوده شرقی کره زمین بوده است.

عقاید عمومی در مبداء پیدا شدن کره زمین و شکل پیدایش آن و علت نبات و حیوان و جنس بشر و چگونگی حیات اولیه آن مختلف است. این اختلافی است دیرینه که با خود افسانه و حکایات بسیاری به همراه داشته. این ترجمه نیز از کتابی است درباره تاریخ جهان، از ابتدای خلقت تا سده نوزدهم میلادی که در پنج بخش تنظیم شده و هر

